

Опитування в III кварталі 2023 року засвідчило: зберігається тенденція до зростання обсягів фондування банків. Однак на відміну від попередніх періодів більше зростали зобов'язання перед населенням, аніж бізнесом, а оптове фондування припинило скорочуватися. Вартість пасивів загалом стала дещо меншою завдяки запозиченням від корпорацій та оптовому фінансуванню. Проте дорожчали депозити домогосподарств. В останньому кварталі 2023 року фінустанови очікують зростання обсягів фондування та зниження його вартості. Загальна строковість депозитів не змінилася, очікується її незначне збільшення в наступні 12 місяців. Частка зобов'язань в іноземній валюті зменшується другий квартал поспіль. Обсяг капіталу за останні 12 місяців зріс майже в усіх банків, респонденти прогнозують його збільшення і надалі. Вартість капіталу ще зростала, проте респонденти вже не очікують її зміни впродовж прийдешніх 12 місяців.

Зобов'язання

У III кварталі обсяги зобов'язань банків у цілому зросли. Більшість фінустанов повідомили про зростання обсягів коштів домогосподарств. Фондування від корпорацій зросло в 59% опитаних, хоча ще в II кварталі таких було 95%. Обсяг оптового фондування, що включає випуск облігацій, залучення кредитів міжнародних фінансових організацій (МФО) чи материнських банків, довгострокового рефінансування тощо, вперше від початку повномасштабної війни не зменшився, залишившись незмінним.

Банки, як і квартал тому, визначальним чинником зростання коштів клієнтів вважають рівень відсоткових ставок за депозитами. Додатковими чинниками зростання обсягів залучень від домогосподарств стали регуляторні вимоги, від бізнесу – пропозиція самих корпорацій і наміри фінустанов змінити структуру фондування. Регуляторні вимоги не вплинули на обсяг залучених коштів від корпорацій, на відміну від попередніх періодів.

У IV кварталі банки в цілому очікують збереження тенденції до зростання обсягу зобов'язань. Однак менша частка опитаних, ніж квартал тому, сподівається залучити кошти бізнесу. Обсяг оптового фондування не зміниться.

У III кварталі 43% банків планували залучати оптове фондування надалі (квартал тому – лише 14%). Це один із найвищих показників від започаткування опитування у 2021 році. Більше чверті фінустанов планує залучити оптові кошти вже у IV кварталі. Банки очікують на надходження фінансування проєктів відновлення, зокрема від ЄС та МФО. Респонденти планують залучити оптові кошти через нецінові чинники та наміри узгодити строковість активів і зобов'язань. Також вперше від початку повномасштабного вторгнення банки вказали на привабливість ціни оптових запозичень, що стимулювало попит на них.

У III кварталі, вперше від середини 2021 року, за оцінками банків, середня вартість фондування дещо знизилася. Зокрема, респонденти повідомили, що вартість коштів бізнесу та оптових залучень дещо зменшилася. Однак дві третини фінустанов надалі зазначали про зростання ставок за депозитами для домогосподарств.

У жовтні – грудні більшість банків очікує зниження вартості всіх депозитів. На здешевлення коштів корпорацій очікують 87% респондентів, а коштів населення – 54%. Ціна оптового фондування залишиться незмінною.

Два квартали поспіль, за оцінками банків, частка фондування у валюті знижується. Такі самі очікування майже половина респондентів має і на IV квартал.

У III кварталі строковість фондування не змінилася. За прогнозами банків, вона зростає в наступні 12 місяців.

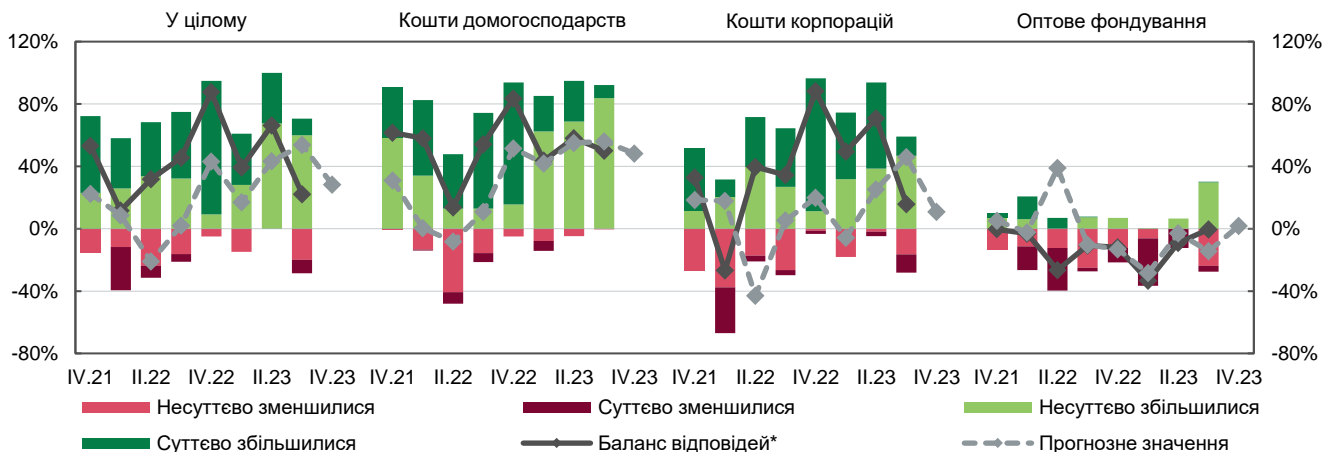
Капітал

У поточному раунді опитування майже всі респонденти зазначили, що загальний обсяг їхнього капіталу за останні 12 місяців збільшився. У наступні 12 місяців три з чотирьох банків очікують зростання обсягу капіталу. Такий тренд триває від початку 2023 року, на противагу край негативною оцінкам за 2022 рік.

Респонденти вп'яте поспіль назвали прибутковість визначальним чинником, що зумовлюватиме збільшення обсягу капіталу в наступні 12 місяців. Від початку року переважна більшість фінустанов не зазначала про наміри акціонерів збільшувати обсяг капіталу в наступні 12 місяців. Окремі респонденти повідомили, що скорочення обсягу капіталу можливе внаслідок зміни регуляторних вимог чи рішення стосовно зміни власного ризик-апетиту.

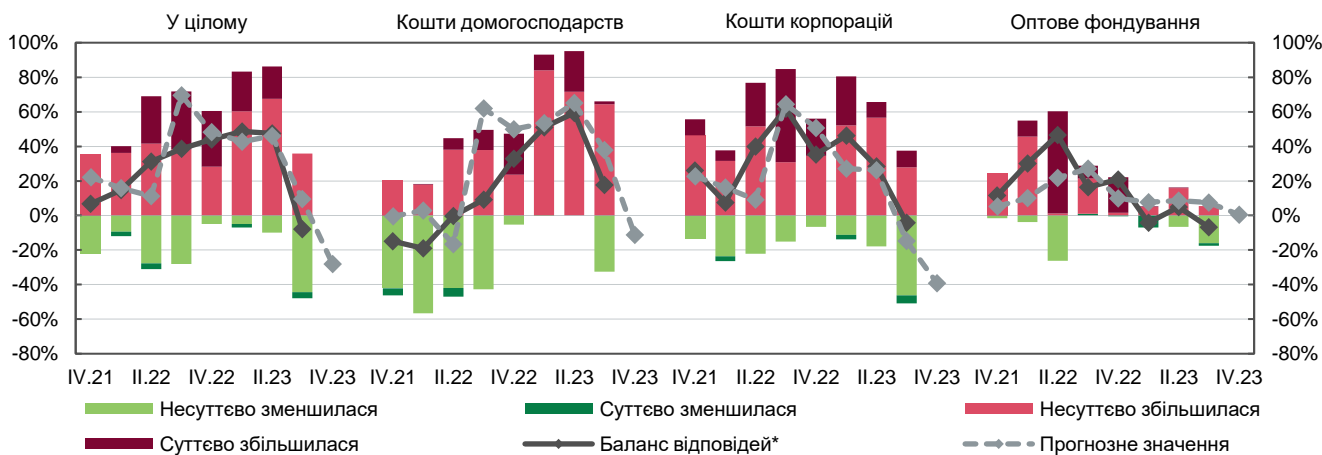
Майже три чверті респондентів відзначили зростання вартості капіталу впродовж останніх 12 місяців. Однак у майбутньому банки не очікують зміни його вартості.

Графік 1. Зміна обсягів фондування банків

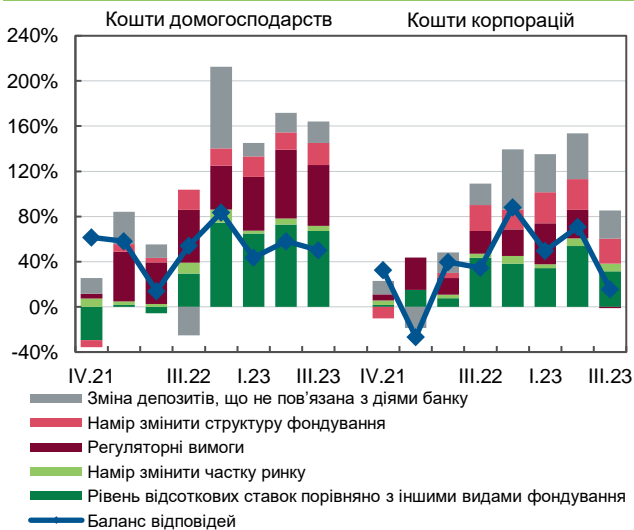
* Додатний баланс відповідей свідчить про збільшення обсягів фондування. Порядок розрахунку балансу відповідей наведено в [додатку: "Методологія та результати опитування"](#).

Графік 2. Зміна вартості фондування банків

* Додатний баланс відповідей свідчить про зростання вартості фондування.

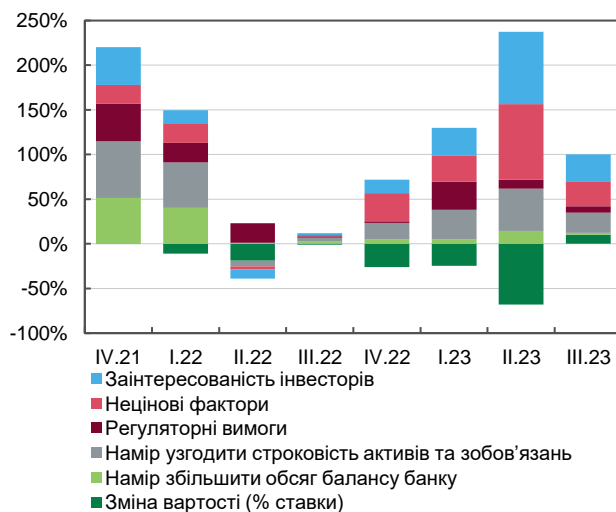
Графік 3. Вплив факторів на зміну обсягу залучених коштів (баланс відповідей*)

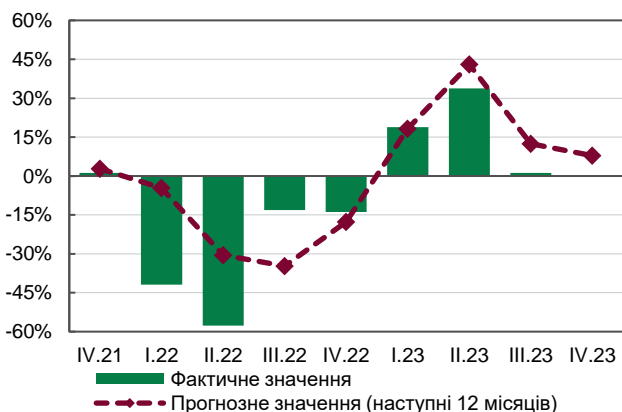
* Додатний баланс відповідей свідчить про позитивний вплив фактору на зростання обсягів залучених коштів.

Лінія – баланс відповідей обсягу залучених коштів, стовпчики – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

Графік 4. Вплив факторів на зміну обсягу залучення оптового фондування в майбутньому (баланс відповідей*)

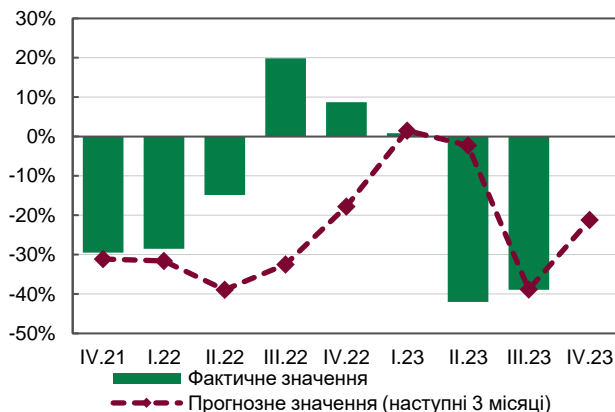

Графік 5. Зміна строковості фондування, залученого банками (баланс відповідей*)

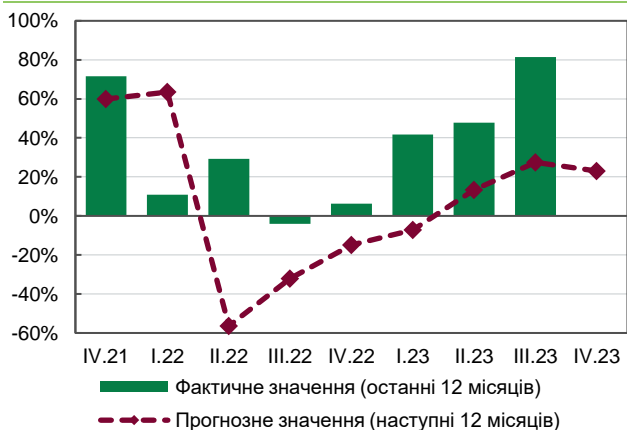
* Додатний баланс відповідей свідчить про зростання строковості залучених коштів.

Графік 6. Зміна частки фондування в іноземній валюті (баланс відповідей*)

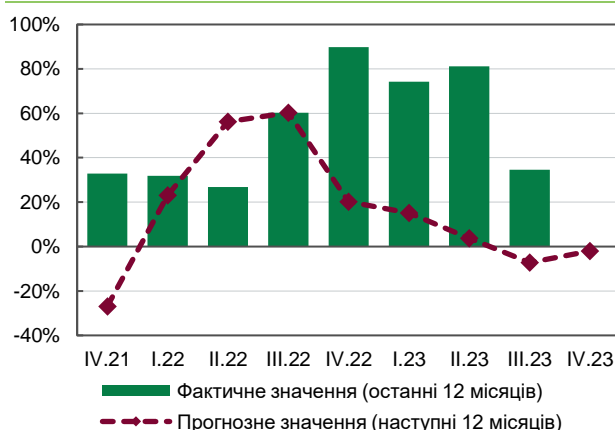
* Додатний баланс відповідей свідчить про зростання частки залучених коштів в іноземній валюті.

Графік 7. Зміна загального обсягу капіталу банків (баланс відповідей*)

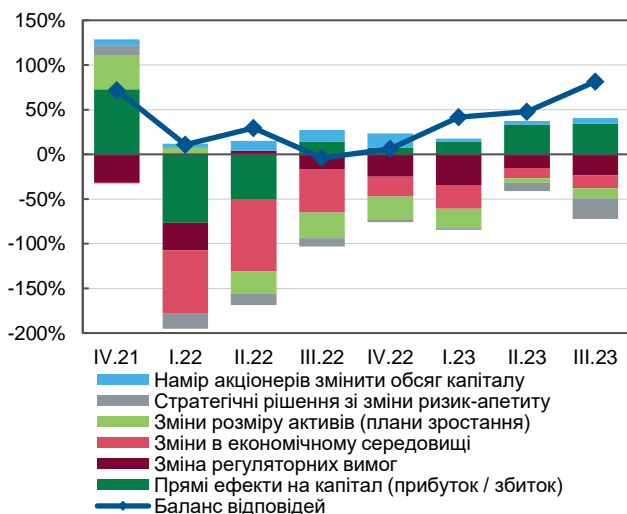
* Додатний баланс відповідей свідчить про збільшення загального обсягу капіталу.

Графік 8. Зміна вартості капіталу банків (баланс відповідей*)

* Додатний баланс відповідей свідчить про збільшення вартості капіталу.

Графік 9. Вплив факторів на зміну обсягу капіталу банків у наступні 12 місяців (баланс відповідей*)

* Додатний баланс відповідей свідчить про позитивний вплив на зміну обсягу капіталу банків.

Лінія – баланс відповідей зміни фактичного обсягу капіталу, стовпчики – вплив факторів на зміну показника (сукупне значення показника може не дорівнювати сумі впливів окремих факторів).

Додаток. Методологія та результати опитування

Кожен банк-респондент в особі менеджера з управління пасивами заповнював електронну анкету.

Для запитань із відповідями, упорядкованими за шкалою (наприклад, від “суттєво збільшився” до “суттєво зменшився”), розраховано показник “баланс відповідей”.

Запитання анкети стосуються змін за останні три місяці та очікуваних змін протягом наступного за звітним кварталом. Запитання з розділу “Капітал” стосуються змін протягом попередніх 12 місяців до опитування та наступних 12 місяців.

Для розрахунку агрегованого результату за всіма банками кожній відповіді присвоєно оцінку залежно від відповіді респондента і його ваги в загальній вибірці. Оцінки розміщені на шкалі від -1 до +1 залежно від напрямку зміни показника. Відповіді, які свідчать, що показник змінився суттєво, отримують удвічі вищу оцінку, ніж відповіді, що відображають несуттєву зміну. Відповідь

“зріс суттєво” матиме оцінку 1, а відповідь “зріс несуттєво” – оцінку 0.5.

Кожну оцінку зважено на вагу відповідного банку в загальній вибірці залежно від його частки в пасивах або коштах фізичних осіб/суб’єктів господарювання цієї вибірки. Сумарна оцінка за всіма банками становить баланс відповідей, який можна інтерпретувати як різницю між зваженою часткою респондентів, що звітують про збільшення певного показника, та зваженою часткою респондентів, що звітують про зменшення цього показника. Баланс відповідей може набувати значень у діапазоні від -100% до +100%. Позитивний баланс відповідей свідчить про те, що респонденти в цілому оцінюють/очікують зміну показника (обсягів та вартості фондування/капіталу, строковості запозичень тощо) у бік збільшення/посилення порівняно з попереднім кварталом. Детальнішу інформацію про те, як інтерпретувати баланс відповідей до кожного запитання, наведено в примітках до відповідних графіків.

Таблиця. Результати опитування

Баланс відповідей	2021			2022			2023			
	II	III	IV	I	II	III	IV	I	II	III
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
I. Зобов'язання										
1. Як змінилися обсяги фондування протягом кварталу, що закінчився?										
У цілому	28%	0%	53%	12%	32%	46%	88%	39%	66%	22%
Кошти домогосподарств	47%	-8%	62%	58%	14%	54%	84%	44%	58%	50%
Кошти корпорацій	24%	14%	33%	-27%	40%	34%	88%	50%	71%	16%
Оптове фондування	-2%	13%	0%	-3%	-26%	-11%	-12%	-33%	-9%	0%
2. Як зміняться обсяги фондування в наступному кварталі?										
У цілому	24%	22%	8%	-21%	2%	43%	17%	43%	54%	28%
Кошти домогосподарств	24%	31%	0%	-8%	11%	51%	42%	55%	56%	48%
Кошти корпорацій	2%	18%	18%	-43%	5%	20%	-6%	25%	46%	11%
Оптове фондування	1%	5%	-2%	39%	-10%	-13%	-28%	-3%	-14%	2%
3. Як у середньому змінилася вартість фондування протягом кварталу, що закінчився?										
У цілому	-26%	1%	7%	15%	31%	39%	44%	49%	48%	-8%
Кошти домогосподарств	-35%	-23%	-15%	-19%	0%	9%	33%	51%	59%	18%
Кошти корпорацій	-16%	18%	26%	7%	40%	62%	35%	46%	29%	-4%
Оптове фондування	14%	12%	12%	30%	47%	16%	21%	-4%	5%	-7%
4. Як зміниться вартість фондування в наступному кварталі?										
У цілому	-7%	22%	16%	11%	70%	48%	43%	46%	10%	-28%
Кошти домогосподарств	-20%	-1%	3%	-17%	62%	50%	53%	65%	38%	-11%
Кошти корпорацій	-1%	23%	16%	9%	64%	51%	27%	26%	-15%	-39%
Оптове фондування	11%	5%	10%	22%	27%	10%	8%	9%	8%	0%
5. Як зазначені фактори вплинули на обсяг залучених коштів домогосподарств протягом кварталу, що закінчився?										
Фактори попиту з боку банку										
Рівень відсоткових ставок порівняно з іншими видами фондування	4%	-17%	-30%	2%	-6%	29%	74%	65%	73%	67%
Намір змінити частку ринку	19%	8%	7%	3%	3%	10%	12%	2%	5%	5%
Регуляторні вимоги	2%	0%	4%	44%	37%	47%	39%	48%	61%	54%
Намір змінити структуру фондування	29%	9%	-6%	7%	4%	18%	16%	18%	15%	20%
Фактори пропозиції з боку вкладників										
Зміна депозитів домогосподарств, що не пов'язана з діями банку	22%	-5%	14%	29%	12%	-25%	72%	12%	17%	19%

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
6. Як зазначені фактори вплинули на обсяг залучених коштів корпорацій протягом кварталу, що закінчився?											
Фактори попиту з боку банку											
Рівень відсоткових ставок порівняно з іншими видами фондування	5%	18%	2%	15%	8%	43%	38%	34%	54%	32%	
Намір змінити частку ринку	13%	8%	4%	0%	3%	4%	7%	3%	7%	7%	
Регуляторні вимоги	7%	0%	6%	29%	15%	20%	24%	36%	25%	-1%	
Намір змінити структуру фондування	11%	-5%	-10%	0%	5%	23%	17%	27%	27%	22%	
Фактори пропозиції з боку вкладників											
Зміна депозитів корпорацій, що не пов'язана з діями банку	26%	17%	12%	-19%	18%	19%	53%	34%	40%	25%	
7. Як змінилася частка фондування в іноземній валюті в кварталі, що закінчився?											
У цілому	-28%	-10%	-29%	-29%	-15%	20%	9%	1%	-42%	-39%	
8. Як зміниться частка фондування в іноземній валюті в наступному кварталі?											
У цілому	-38%	-31%	-32%	-39%	-33%	-18%	2%	-2%	-39%	-21%	
9. Як змінилася строковість фондування, залученого в кварталі, що закінчився, порівняно з попереднім?											
У цілому	-12%	-11%	1%	-42%	-58%	-13%	-14%	19%	34%	1%	
10. Як зміниться строковість фондування протягом наступних 12 місяців?											
У цілому	-10%	3%	-5%	-31%	-35%	-18%	18%	43%	12%	8%	
11. Які фактори вплинули на плани залучення оптового фондування в майбутньому?											
Фактори попиту з боку банку											
Намір збільшити обсяг балансу банку	34%	49%	51%	40%	1%	3%	5%	5%	14%	2%	
Намір узгодити строковість активів та зобов'язань	64%	50%	63%	51%	-7%	4%	19%	34%	47%	22%	
Зміна вартості (% ставки)	17%	35%	0%	-11%	-19%	-1%	-26%	-25%	-68%	10%	
Нецінові фактори	24%	19%	21%	21%	-3%	2%	31%	30%	85%	28%	
Регуляторні вимоги	28%	44%	42%	22%	22%	2%	2%	31%	10%	7%	
Фактори пропозиції з боку вкладників											
Заінтересованість інвесторів	23%	42%	42%	15%	-11%	2%	15%	31%	81%	30%	
II. Капітал											
12. Як змінився загальний обсяг капіталу протягом останніх 12 місяців?											
У цілому	8%	45%	72%	11%	29%	-4%	6%	42%	48%	81%	
13. Як зміниться загальний обсяг капіталу в наступні 12 місяців?											
У цілому	58%	60%	63%	-56%	-32%	-15%	-7%	13%	27%	23%	
14. Як змінилася вартість капіталу протягом останніх 12 місяців?											
У цілому	-8%	29%	33%	32%	27%	60%	90%	74%	81%	35%	
15. Як зміниться вартість капіталу в наступні 12 місяців?											
У цілому	-8%	-27%	23%	56%	60%	20%	15%	4%	-7%	-2%	
16. Які фактори вплинуть на зміну обсягу капіталу в наступні 12 місяців?											
Прямі ефекти на капітал (прибуток/збиток)	64%	71%	73%	-77%	-51%	14%	7%	14%	33%	34%	
Зміна регуляторних вимог	-44%	-53%	-32%	-31%	4%	-17%	-25%	-35%	-15%	-23%	
Фактори попиту на капітал з боку банку											
Зміни в економічному середовищі	-14%	-10%	-1%	-70%	-80%	-49%	-22%	-26%	-11%	-14%	
Стратегічні рішення зі зміни ризик-апетиту	6%	10%	10%	-18%	-13%	-10%	-3%	-2%	-9%	-23%	
Зміни розміру активів (плани зростання)	29%	19%	38%	7%	-25%	-29%	-26%	-22%	-5%	-12%	
Фактори пропозиції капіталу з боку інвесторів											
Намір акціонерів змінити обсяг капіталу	12%	9%	7%	5%	11%	13%	16%	3%	4%	7%	

Інформація про опитування

Національний банк України високо цінує участь банків в опитуванні в умовах воєнного стану.

3 липня 2021 року Національний банк України запровадив щоквартальне опитування банків про фондування. Основна мета – поглибити розуміння динаміки обсягів, структури та вартості зобов'язань і капіталу банків. Звіт охоплює узагальнені оцінки та очікування респондентів про обсяги, вартість, строковість різних видів зобов'язань і капіталу банків, а також чинників, що впливали на ці показники.

Звіт містить оцінки стану банківського фондування в III кварталі та очікувань на IV квартал 2023 року. Узагальнені оцінки змін показників капіталу банків зазначено за останні 12 місяців та містять очікування на наступні 12 місяців. Опитування проводилося із 15 вересня до 6 жовтня 2023 року серед менеджерів банків, відповідальних за управління пасивами. Відповіді надали 26 фінансових установ, їхня частка в загальному обсязі активів банківської системи становить 96%. Результати опитування відображають думку респондентів і не є оцінками чи прогнозами Національного банку України.

Опитування про банківське фондування стосовно очікувань у I кварталі 2024 року буде опубліковане в січні 2024 року.